

Justis- og beredskapsdepartementet
Innvandringsavdelingen
Postboks 8005 Dep.
0030 Oslo

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

AMNESTY INTERNATIONAL NORWAY
Grensen 3, N-0159 Oslo
P.O. Box 702 Sentrum, N-0106 Oslo
T: +47 22402200 F: +47 22402250
E: info@amnesty.no W: www.amnesty.no

Oslo, 1. september 2014

Høringsuttalelse fra Amnesty International i Norge Høring – Utvisning av særreaksjonsdømte utlendinger

Amnesty takker for anledningen til å kommentere forslaget til endring i straffeloven, helsepresonelloven og utlendingsloven vedrørende utvisning av særreaksjonsdømte utlendinger.

I departementets høringsnotat levnes det ingen tvil om at det er de innvandringspolitiske hensyn som er overordnet når regjeringen nå ønsker å endre lovene for å kunne avbryte gjennomføringen av dommer om tvungent psykisk helsevern og utvise særreaksjonsdømte utlendinger *før* den idømte strafferettslige særreaksjonen er gjennomført.

Amnesty International er dypt uenig i en slik tilnærning både ut fra et prinsipielt og samfunnvernmessig perspektiv.

I departementets høringsnotat står det at «Det springende punkt er imidlertid om den strafferettslige særreaksjonen kan avbrytes fordi vedkommende skal uttransporteres. Det sees i det følgende bort fra muligheten for overføring til fortsatt soning i en annen stat da det ikke synes å være et alternativ i i dag.»

Amnesty International mener at særreaksjonsdømte utlendinger bare skal kunne utvises før den idømte strafferettslige særreaksjonen er gjennomført når det foreligger en avtale med mottakerlandet om videre nødvendig og forsvarlig behandling og oppfølging i tråd med internasjonale standarder, og med visshet om at de grunnleggende menneskerettigheter vil bli respektert.

I høringsnotatet sier departementet at dersom en utlending som er idømt særreaksjon skal utvises så vil den ideelt sett beste løsningen være om dette skjer i samsvar med internasjonale avtaler som åpner for videre tvangsbehandling i staten vedkommende blir

utvist til. Amnesty er enig i at dette er en bedre løsning enn den som skisseres i høringen, og mener at Norge bør være en pådriver for å få gode avtaler på plass.

Personer som idømmes tvungent psykisk helsevern har begått alvorlig voldskriminalitet og dømmes til behandling, fordi de sakkyndige anser at personen ikke er soningsdyktig, men må ha behandling for ikke å utgjøre en fare for samfunnet.

Grunnsprinsippet er at først når det ikke lenger er fare for at en person påny skal begå alvorlig voldskriminalitet og personen ikke lenger er å anse som en fare for samfunnet opphører tvungent psykisk helsevern.

Amnesty International mener at dette bør være gjeldende uavhengig av om det er en nordmann eller utlending som er idømt tvungent psykisk helsevern.

Ansvarsfraskrivelse fra norsk side

Det er de norske sakkyndige som har vurdert og konkludert med at en person må dømmes til tvungent psykisk helsevern fordi personen har begått alvorlig voldskriminalitet og utgjør en fare for samfunnet. Man må derfor gå utifra at personen vil utgjøre den samme fare for samfunnet i det landet personen skal utvises til, og det vil være en ansvarsfraskrivelse fra norske myndigheters side å utvise personen før dommen på tvungent psykisk helsevern er gjennomført og uten at det foreligger noen avtale om viderebehandling av personen i tråd med internasjonale standarder.

Amnesty International mener at departementets henvisning til at returnerbare som er psykisk syke men som ikke har begått en straffbar handling skal returneres, ikke legitimerer at utlendinger som har begått alvorlig voldskriminalitet og idømt særreaksjon nettopp fordi de anses som for syke til å være soningsdyktige og for farlige til å slippes ut i samfunnet bare skal kunne returneres til sitt opprinnelsesland.

Departementet argumenterer med at utsendelse er et tiltak for å beskytte det norske samfunnet. Amnesty International mener tvert i mot at en utsendelse av en person som tas ut av tvungent psykisk helsevern før de sakkyndige anser at faren for å begå ny alvorlig voldskriminalitet er over, og uten at det foreligger noen avtale om behandling og oppfølging i tråd med internasjonale standarder i mottakerlandet, medfører en risiko for at personen vil føle at han/hun har noe uoppgjort i Norge og komme tilbake til landet med fare for å begå ny alvorlig voldskriminalitet.

Det forhold at departementet viser til at det av retts tekniske grunner vil være å foretrekke at særreaksjonsdommen midlertidig stilles i bero, og aktiviseres umiddelbart dersom den utviste skulle komme tilbake til Norge, uavhengig av om personen kommer tilbake før eller etter innreiseforbudet har utløpt, understreker etter Amnestys syn departementets erkjennelse av at en person som får avbrutt sin særreaksjonsdom og utvises vil kunne utgjøre en framtidig fare for det norske samfunn. I det ligger en erkjennelse av at den samme personen vil kunne utgjøre en fare for samfunnet personen returneres til, men dette velger departementet ikke å tillegge noen betydning, noe Amnesty finner svært kritikkverdig.

Den domfeltes rettssikkerhet

Departementet mener videre at påtalemyndighetene bør gis anledning til å uttale seg om utvisningssaken i lys av uttalelsesen fra den faglige ansvarlige for særreaksjonen, men de mener at det er unødvendig å sette som vilkår at domfelte skal underkastes en rettspsykiatrisk undersøkelse. Amnesty International er uenig i dette og mener at dersom man vurderer å utvise en person som er idømt særreaksjon, så bør personen først underkastes en rettspsykiatrisk undersøkelse. Resultatet av denne må så ligge til grunn for vurderingen av hvorvidt det er forsvarlig utfra både et behandlingmessig og menneskerettslig perspektiv, og strafferettslig og samfunnsvernsmessig perspektiv, å utvise domfelte.

Det følger av internasjonale forpliktelser at en må foreta en grundig vurdering av om vedkommende kan returneres av hensyn til vedkommendes helse, og sikre at det er i tråd med EMK art 3, samt at en må sikre at utvisningen er forholdsmessig, både m.h.t til helsesituasjonen og helsetilbud i hjemlandet.

Det er noen minimumskrav m.h.t til helsetilbudet for å sikre at det er i tråd med internasjonale forpliktelser. Departementet uttaler i høringen at det synes «... klart at noen stater har et så dårlig helsetilbud at det ikke er adgang til å returnere alvorlig syke personer dit.» Arbeidsgruppen som det henvises til i høringsnotatet uttaler: «Et krav om at det skal finnes et forpliktende mottaksapparat i hjemlandet har vært drøftet, men gruppen finner at det i praksis ikke er hensiktsmessig eller realistisk å forutsette denne typen vurdering av hjemlandets tjenestetilbud.»

Amnesty stiller spørsmål med hvordan Utlendingsdirektoratet vil kunne foreta en vurdering av at utvisningen er i tråd med internasjonale menneskerettigheter og forholdsmessighetsvurderingen dersom en ikke kjenner til hvilken form for helsetilbud som vil møte den utviste ved retur.

All den tid det vil være norske myndigheter som utviser en person idømt tvungent psykisk helsevern før dommen er gjennomført, og ikke den domfelte selv som er ansvarlig for at dommen ikke gjennomføres, bør særreaksjonsdommen opphøre endelig etter en viss tid. Dette bør være avklart før personen utvises og være en del av den helhetsvurdering som bør ligge til grunn ved vurdering av mulig utvisning. Amnesty International mener at dette vil skape forutsigbarhet både for domfelte og norske myndigheter, og det vil forhindre at en person i praksis har en «evig uoppgjort» særreaksjonsdom hengende over seg som personen risikerer plutselig blir gjeldende igjen selv om personen returnerer til Norge etter at innreiseforbudet er utløpt.

Fornærmede og skadelidte

Departementet erkjenner at utsendelse kan vanskeliggjøre eventuelle fornærmede og andre skadelidtes muligheter til å få innfridd krav mot gjerningspersonen, men viser til at dette er en generell problemstilling der gjerningsmannen er utlending siden disse ofte reiser til utlandet etter ferdigsonet dom eller i forbindelse med soningsoverføring. Amnesty

International ønsker i den forbindelse å peke på at ved utvisning av særreaksjonsdømte utlendinger så står man overfor særlig alvorlig voldskriminalitet, og det vil være de norske myndigheter som helt instrumentelt legger stein til byrden for de(n) skadelidte ved å gjøre det enda vanskeligere for dem å få innfridd krav mot gjerningspersonen.

Vennlig hilsen
Amnesty International i Norge

John Peder Egenæs
Generalsekretær

Beate Ekeløve-Slydal
Politisk rådgiver